

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ОЦІНКА ПРОЕКТУВАННЯ ЗАСОБІВ ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

Пилипей Л.П., Остапенко Ю.О.

Українська академія банківської справи Національного банку України

Анотація. У статті здійснена оцінка фізичної підготовленості і експериментальна перевірка проектного моделювання професійно-прикладної фізичної підготовки (ППФП) студентів Української академії банківської справи Національного банку України (У АБС НБУ). Необхідно контролювати рівень фізичної підготовленості студентів і на підставі зворотного зв'язку вносити корекції в навчальний процес. Тільки на базі оптимальної моделі базової функціональної підготовки студентів можна без порушення принципів і методики фізичного виховання формувати професійно важливі якості.

Ключові слова: професійно-прикладна фізична підготовка (ППФП), студенти, експеримент, проектне моделювання.

Аннотация. Пилипей Л.П., Остапенко Ю.А. Экспериментальная оценка проектирования средств профессионально-прикладной физической подготовки студентов украинской академии банковского дела национального банка Украины. В статье осуществлена оценка физической подготовленности и экспериментальная проверка проектного моделирования профессионально прикладной физической подготовки (ППФП) студентов Украинской академии банковского дела Национального банка Украины (У АБС НБУ). Необходимо контролировать уровень физической подготовленности студентов на основании обратной связи вносить коррективы в учебный процесс. Только на базе оптимальной модели базовой функциональной подготовки студентов можно без нарушения принципов и методики физического воспитания формировать профессионально важные качества.

Ключевые слова: профессионально прикладная физическая подготовка (ППФП), студенты, эксперимент, проектное моделирование.

Annotation. Pilipey L.P., Ostapenko Y.A. Experimental estimation of designing of means of professional - applied physical preparation of students of the Ukrainian academy of a banking of national bank of Ukraine. The estimation of physical preparedness and experimental verification of project design professionally of the applied physical preparation (PPFP) of students of the Ukrainian academy of banking of the National bank of Ukraine is carried out in the article (UABS OF NBU). It is necessary to supervise a level of physical readiness of students and on the basis of a feedback to bring corrections in educational process. Only on the basis of optimum model of base functional preparation of students it is possible without infringement of principles and techniques of physical training to form professionally important qualities.

Keywords: professionally the applied physical preparation (PPFP), students, experiment, project design.

Вступ.

Проблема полягає в тому, що у вузах України діє національна система навчального процесу з фізичного виховання, в якій обов'язковий розділ ППФП, що побудований на основі нормативного підходу, відрізняється від європейського. Водночас важливо, що більше 50 % студентів мають низький рівень кондиційної фізичної підготовки [12], а більше половини випускників ВНЗ фізично неспроможні якісно працювати на виробництві [16].

Для адаптації до сучасних вимог виробництва згідно з Болонською конвенцією, яка передбачає подальшу гуманізацію і демократизацію навчального процесу [1], необхідне обґрунтування експериментальні перевірки і використання інноваційних технологій при створенні необхідних складових систем ППФП студентів вузів економічного профілю.

На думку Е.М. Козіна, при виборі майбутньої професійної діяльності необхідно врахувати стан здоров'я людини. Коефіцієнт корисної дії використання здоров'я в США, тобто соціальна діяльність, складає приблизно 20 %. В країнах СНД така достатність здоров'я для виконання трудової або соціальної діяльності спостерігається у 3-5 % працюючих. Підкреслюючи зв'язок здоров'я і майбутньої професійної діяльності [2], він визначає, що фізичне здоров'я відображає такий рівень студента його рухових навичок і умінь, який дозволяє найбільш повно реалізувати творчі можливості.

За Р.М. Баєвським, всі хвороби людини виникають від стану організму, що знаходиться між нормою і патологією.

Зазначимо, що в такому загрозливому становищі знаходяться зараз від 50 % до 80 % службовців, що заважає їм продуктивно працювати. Стан перед хворобою чи погане самопочуття [13] можна охарактеризувати виразом – ще не хворий, але вже і не здоровий.

Вагомим результатом досліджень є обґрунтування безпечного рівня здоров'я, який пов'язують з діагностичною моделлю енергопотенціалу біосистем [3, 4].

Класичне і вагоме визначення здоров'я як фізичного і соціального благополуччя потребує корекції, якщо мова йде про здоров'я професійне [8]. На першому плані в цьому випадку стоять показники психофізіологічного стану, які забезпечують взаємодію біологічної складової і соціально-технічного середовища. При цьому одні дослідники звертають увагу на те, що здоров'я є найбільш важливим в аспекті професіоналізму [17], інші, що воно відображається в психофізичній готовності спеціаліста і складається з

таких компонентів достатньої професійної працездатності; наявності необхідних резервів фізичних і функціональних можливостей організму для своєчасної адаптації в швидко змінюваних умовах виробничого і зовнішнього середовища; обсягів та інтенсивності праці; здатності до повного відновлення в заданому кредиті часу; присутності мотивації для досягнення мети [8].

Необхідно зазначити, що у переважній більшості студентів немає інтересу до занять фізичним вихованням. Основна причина цього – відсутність диференційованого підходу до характерних вправ і навантажень, які пропонують студенту. Відсутнє також необхідне стимулювання до занять фізичною культурою і ППФП. Розмови про те, що заняття фізичною культурою корисні для здоров'я, мають абстрактний характер у зв'язку з відсутністю конкретних (об'єктивних) критеріїв, які використовуються на заняттях, а також в теоретичній невідповідності студентів.

На думку А.П. Внукова [7], існують причини негативної реакції на психофізичні вправи залежно від окремого студента, а саме: відсутність мети занять; недостатній запас знань, навиків, умінь; незрілість особи; низький рівень свідомості. А для викладачів фізичного виховання – це неправильний вибір видів спорту, дозувань, методів, стосунків, форм організації, відсутність належної майстерності, психолого-педагогічних знань, підходів та інших.

Отже, одним з головних завдань професійно-прикладної фізичної підготовки студентів є формування нових підходів з використанням засобів, сучасних видів спорту для розвитку необхідних психофізичних якостей з тих видів спорту, якими бажано займатися студенти.

Для побудови ефективної системи підготовки популярні серед студентської молоді сучасні види спорту раціональна система вищої школи повинна враховувати [14] і при виборі засобів ППФП.

Цій ідеї відповідає філософія гуманізму [11], яка є системою світогляду і визнає цінність людини як особистості. Гуманістичне світосприйняття передбачає повагу до особистості, сприяння самоактуалізації і самореалізації, самовдосконалення.

В працях Б.М. Шияна, О.С. Куца, Т.Ю. Круцевич, Г.В. Безверхньої [18, 9, 10] та інших зазначається, що стратегію сучасної освіти складає напрямок, основою якого є особистісно-орієнтовані педагогічні технології.

Однак при вирішенні конкретних завдань професійно-прикладна фізична підготовка майбутніх спеціалістів повинна здійснюватися в тісному зв'язку із загальною фізичною підготовкою, яка є основою практичного розділу навчальної дисципліни "Фізичне виховання" у ВНЗ. Професійно-прикладна фізична підготовка базується на відповідній загальнофізичній підготовленості. Співвідношення загальної і професійно-прикладної фізичної підготовки може змінюватися в залежності від професії [15].

При проектуванні системи ППФП потрібно враховувати історичні і методичні пошуки в 1923 р. А.А. Зикмунда і А.И. Зикмунда, коли фізичні вправи рекомендували замінити імітацією трудових рухів або стандартними робочими прийомами і позами. Була зроблена спроба розділити уроки з фізичного виховання на два етапи: перший – загально-фізична підготовка, другий – виховання виробничих навиків. Другий етап повинен здійснюватися на спеціальних уроках. В цьому випадку автори протиставили загальну і спеціальну фізичну підготовку, механічно поставивши одну над іншою.

Останнім часом спостерігається незадовільний рівень фізичної підготовленості абітурієнтів, які вступають на перший курс ВНЗ. Вони мають нижчий від середнього рівень підготовленості (75 % дівчат і 74 % юнаків) [5]. Це вимагає враховувати рівень загальної фізичної підготовленості (ЗФП) студентів при проектуванні системи ППФП.

Таке становище обумовлює необхідність обґрунтування експериментальної перевірки і використання методу інноваційного проектного моделювання при створенні системи професійно-прикладної фізичної підготовки студентів. Це буде вагомим внеском в теорію нових технологій і практику підготовки студентів без жорстких стандартів і шаблонів.

Дослідження виконане згідно із Зведеним планом науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2006-2010 рр. Міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту за темою "Теоретико-методичні основи професійно-прикладної фізичної підготовки студентів вищих навчальних закладів" (3.1.8.3 п).

Формулювання цілей роботи

Мета роботи - науково обґрунтувати і експериментально перевірити модель проектування професійно-прикладної фізичної підготовки студентів економічного профілю.

Методи дослідження. В процесі дослідження використовувалися такі методи: теоретичні (аналіз та узагальнення передової практики, вивчення і аналіз літературних джерел, аналіз, синтез, узагальнення і систематизація теоретичних та експериментальних даних, моделювання, порівняння, прогнозування проектування); практичні (анкетування, бесіди, спостереження, тестування, ранжування, створення і розв'язання проблемних ситуацій); педагогічний експеримент (констатуючий і формуючий), статистична обробка одержаних результатів. Проектні методики застосовувалися для одержання фактичних даних про стан дослідженої проблеми на практиці та обробки проміжного і кінцевого результату після проведення експериментів.

Організація дослідження. Дослідження були організовані і проведені на базі Української академії банківської справи Національного банку України в м. Суми протягом 2005-2007 рр. Вибірка 104 студентів була достатньо репрезентативною.

Результати досліджень.

На підставі проведених досліджень мотиваційної сфери за допомогою анкетування і опитування студентів були визначені форми виду спорту та оздоровчої діяльності, якими студенти бажать займатися.

Технологія проектування включала в себе гнучку логічно побудовану діяльність, а саме: тестування; визначення цілей ППФП; розробку завдань; створення проектних моделей і планів тренувальних занять; реалізацію в реальних умовах навчально-виробничої діяльності; контроль оцінки і аналіз порівняння отриманих даних з прогнозованими і модельними; оперативні, поточні корекції; фрагментні і етапні корекції проекту.

Відповідно були сформовані 4 групи, які використовувалися для вирішення завдань ППФП, зокрема вправи, форми організації волейболу – 20 чол., атлетизму – 20 чол., загальної фізичної підготовки – 20 чол. і контрольної групи – 44 чол.

Був здійснений процес проектного моделювання ППФП відповідно до цілей професіограми спеціалістів економічного профілю. Основні фізичні і психофізіологічні якості, уміння і навички такі: самостійна оптимізація психофізіологічного стану і зорового аналізатора, статична і загальна витривалість м'язів тулуба аеробні можливості кардіореспіраторної системи.

Проектування ППФП спиралося на прогнози ситуацій, включало елементи і етапи прогнозування в тому числі і наслідки реалізації проекту ППФП в практичній роботі банківських установ.

Одним із засобів і методів проектувальної діяльності є моделювання. Воно дозволило створити різноманітні моделі розвитку психофізіологічних якостей за професією і з їх множини вибрати кращі моделі засобів ППФП, які б відповідали сформованості мотиваційної сфери в даних умовах і рівню підготовленості студентів

Перевірка ефективності експериментальної програми. Обґрунтування висновків про ефективність програми в значній мірі залежало від повноти і достовірності інформації, яка використовувалася при її розробці. Ця інформація зібрана нами в процесі контрольного тестування і математико-статистичного аналізу результатів. В ході експерименту виникла ідея перетворення реальних результатів тестування в умовні одиниці (очки).

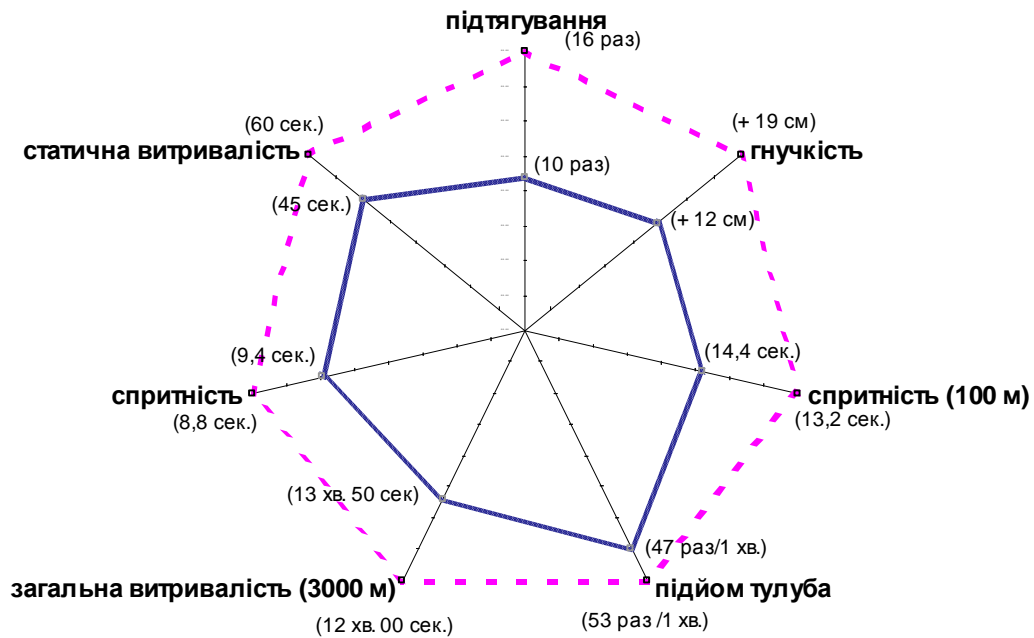
Привабливість результатів оцінок різних видів випробувань була в можливості зводити великі масиви різноманітних даних в легкоосяжні, наочні і зручні для аналізу. Для зручності порівняння вони подавалися у формі таблиць.

Існуюча таблиця Державного тестування повністю не відповідає дослідженню та нашим вимогам, тому що має великі довірливі інтервали. Наприклад, оцінка 5 балів у юнаків з бігу на 3000 м дорівнює 12 хв., а оцінка 4 бали відповідає 13 хв. 30 сек. Тобто ціна одного бала – завелика, майже 90 сек. (графік)

Для цієї мети нами розроблена спеціальна оціночна таблиця.

Шкали вищеназваної таблиці градуйовані за лінійним принципом. При цьому в 50 очок і 1 очко оцінені результати, які мають відхилення $\pm 3 \sigma$ від середніх значень початкового тестування.

Попередні тестування студентів 1 курсу підтвердили дані інших авторів про незадовільний стан фізичної підготовленості студентів вузів (рис. 1). З рис. 2 видно, що на початку експерименту має місце недостовірне відставання учасників дослідних груп від контрольних в розвитку як загальнофізичних, так і спеціальних якостей. Щодо інтегрального показника, який характеризує рівень сукупного розвитку всіх якостей, то в експериментальних групах він суттєво нижчий, ніж в контрольній. В ході реалізації проектного моделювання ситуація кардинально змінилася на користь учасників експериментальних груп.

— середній показник з фізичної підготовки абітурієнтів
- - - рівень, який відповідає 5 балам за Державними тестами

Рис. 1 Середній показник фізичної підготовки абітурієнтів УАБСНБУ у 2005 році відносно моделі (5 балів) Державного тестування

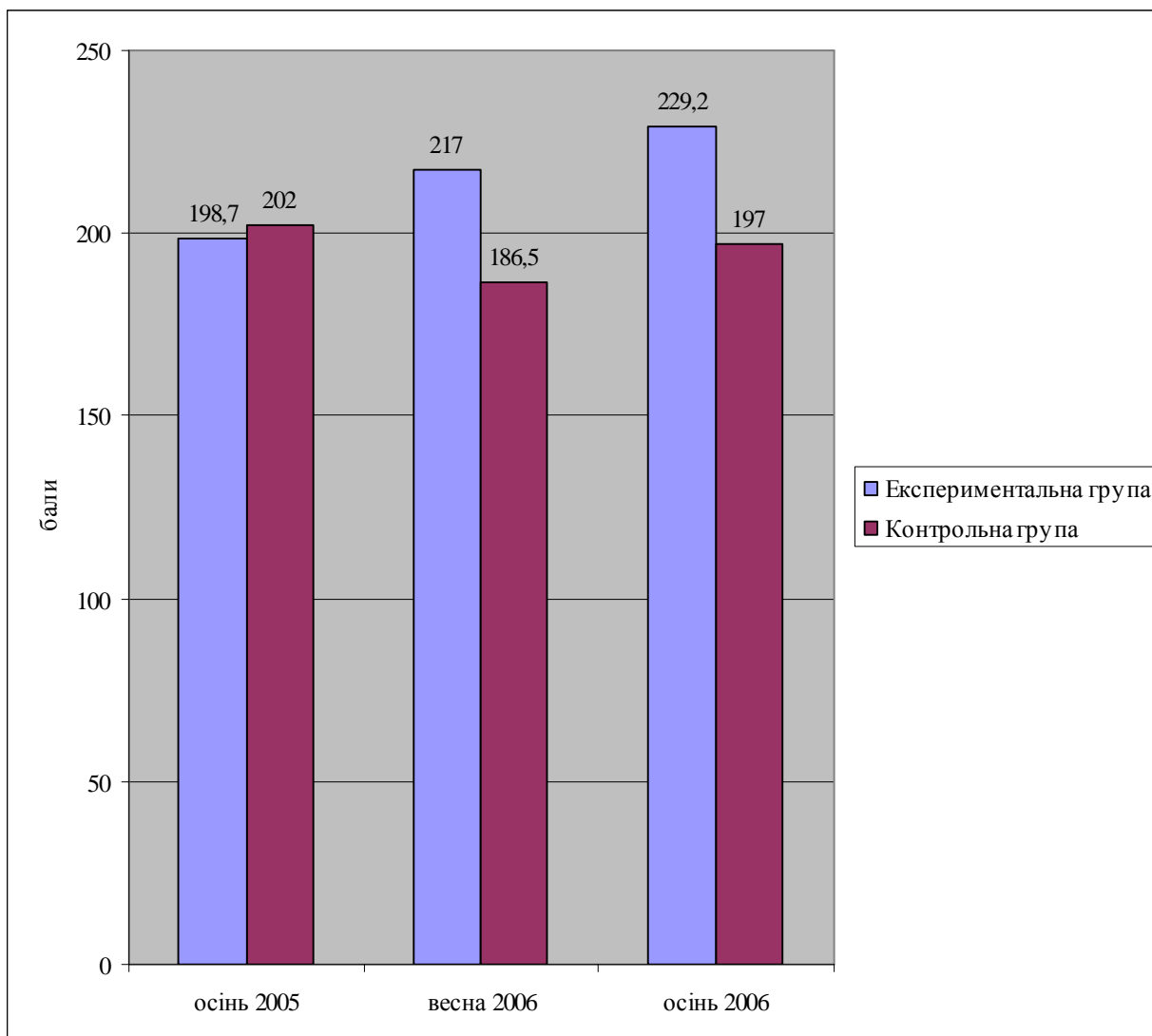

Рис. 2. Динаміка інтегральних показників в очах які характеризують рівень сукупного розвитку всіх якостей в експериментальних і контрольних групах

Так, групи волейболістів, ЗФП і атлетизму значно випередили контрольну за загальнофізичними якостями (на 25,2 %), за спеціальними якостями – на 7 %, за інтегральними показниками – на 22,6 %. Це свідчить про ефективність проектного моделювання ППФП студентів У АБСНБУ на першому етапі ЗФП.

Висновки

1. Необхідно контролювати рівень фізичної підготовленості студентів і на підставі зворотного зв'язку вносити корекції в процес ППФП.
2. Тільки на базі оптимальної моделі базової функціональної підготовки студентів можна без порушення принципів і методик фізичного виховання формувати професійно важливі якості.
3. При проектуванні ППФП для розвитку і вдосконалення професійних якостей необхідно враховувати і підбирати засоби та види спорту відповідно до мотиваційної сфери студентів

Отже, моделювання виступало технологічним інструментарієм, а це дало можливість створити надійний проект ППФП.

Подальші перспективи. Розробити і експериментально перевірити комплекси для самостійної підготовки ППФП і оптимізації психофізіологічного стану під час виробничої діяльності

Література

1. Наказ Міністерства освіти і науки України від 04.07.05 № 4.1-2036 „Про основні завдання вищих навчальних закладів на 2005-2006 навчальний рік”: Вища школа – № 4. – 2005 – С. 88-95.
2. Акчурин Б.Г. Проблемы организации деятельности высшей школы по формированию физического здоровья студентов Канд. дис. Уфа, 1996. – 132. – С. 6.
3. Апанасенко Г.Л., Попова Л.А. Медицинская валеология. – К.: Здоровье, 1998. – 248 с.
4. Апанасенко Г.П. Первые шаги и ближайшие перспективы // Теория и практика физической культуры – 2001. – № 6. – С. 2-8.

5. Антимова В.А. Оптимізація фізичного виховання у вищих навчальних закладах // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції "Концепція підготовки спеціалістів фізичної культури в Україні". – Київ – Луцьк Вежа. – 1996. – С. 209-213.
6. Баевский Р.М. Прогнозирование состояний на грани нормы и патологии М.: Медицина, 1979. – 112 с.
7. Внукова А.П. Мотивационный аспект учебно-воспитательного процесса // Методические материалы коммунистического воспитания студентов в учебном процессе. Дауговпилс ДПИ, 1984 – С. 9-11.
8. Коваленко В.А. Физическая культура в обеспечении здоровья и профессиональной психофизической готовности студентов // Сб. "физическая культура и спорт в РФ" (студенческий спорт): - М.: Полиграфсервис, 2002. – С. 43-66.
9. Куц О.С. Модельные показатели физического развития и двигательной подготовленности населения центральной Украины – К.: Искра, 1993. – 255 с.
10. Круцевич Т.Ю., Безверхняя Г.В. Формирование интереса к занятиям физической культурой и спортом школьников с различными типами ВНД // Педагогіка, психологія та медико-біолог. проблеми фіз. виховання і спорту. – 2002. – № 25. – С. 89-97.
11. Новая философская энциклопедия. – Т.І. – С. 442-443.
12. Прапор С.С., Бабенкова Р.Д. 2000 Анализ статистических данных о состоянии студентов за последние 22 года // Организация и методика учебного процесса физкультурно-оздоровительной и спортивной работы: Матер. VI Межд. универ. научн.-метод. конф. - Т.2.- М., 2000. - С.145-150.
13. Петленко В.П., Давиденко Д.Н., Валеология – перспективное научно-педагогическое направление XXI века // Теория и практика физической культуры 2001. - № 6. – С. 9-13.
14. Платонов В.Н. Актуальные проблемы высшей школы и пути перестройки физкультурного образования. Теория и практика физической культуры 1990. – № 4. – С. 5-10.
15. Хартман Ю., Тюннеман Х. Современная силовая подготовка – Берлин: Шпортферлаг. 1988. – С. 71, 140.
16. Халайджи С. Соціальне замовлення на професійно-прикладну психофізичну підготовку фахівців енергетичного комплексу // Матеріали ІХ Всеукраїнської конференції аспірантів галузі фізичної культури і спорту. – Львів: 2006. – Т. 3. – С. 129-134.
17. Чумаков Б.Н. Профессионализм и соматическое здоровье./ Сб. "Организация и методика учебного процесса, физкультурно-оздоровительной и спортивной работы" // Матер. Междунар. конференц Т.2. – М.: МГУ, 2000. – С. 64-69.
18. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів – Частина 1. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2001. – 272 с.

Надійшла до редакції 17.11.2007р.